

Analysis and evaluation of resource potential for tourism development in Shumen municipality

Milena Stoyanova & Ivaylo Vladev

Bishop Konstantin Preslavski University of Shumen, Bulgaria

Abstract: This article aims to characterize the resource potential of Shumen Municipality as a tourist destination. On the basis of the surveys carried out in the spring and summer of 2018, a quantified SWOT analysis was made to assess the baseline situation for tourism development in Shumen Municipality, outlining its strengths and weaknesses, threats and competitive advantages. It should contribute to taking adequate steps to preserve current tourists and to expand the opportunities for attracting new users to the tourist product in the municipality. On the other hand, it will be the basis for the preparation of a professional and competent strategy aimed at creating a competitive advantage and achieving the satisfaction of the visitors.

Keywords: Shumen Municipality, tourist resources, quantified SWOT-analysis.

Анализ и оценка на ресурсния потенциал за развитие на туризма в община Шумен

Милена Стоянова, Ивайло Владев

*Шуменски университет „Епископ Константин Преславски“
Катедра „География, регионално развитие и туризъм“*

Резюме: Чрез тази статия се цели да се характеризира ресурсният потенциал на община Шумен като туристическа дестинация. На базата на проведени проучвания през пролетта и лятото на 2018 г. е направен квантифициран SWOT-анализ, чиято цел е да оцени изходната ситуация за развитие на туризма в община Шумен, като очертава силните и слабите страни, заплахите и конкурентните му предимства. Той трябва да допринесе за предприемането на адекватни стъпки към запазването на настоящите туристи и да разшири възможностите за привличане на нови потребители на туристическия продукт в общината. От друга страна, той ще е основата за подготовката на професионална и компетентна стратегия, насочена към създаване на конкурентно предимство и постигане на удовлетвореност на посетителите.

Ключови думи: община Шумен, туристически ресурси, квантифициран SWOT-анализ.

Въведение

Туризмът отдавна се е превърнал в икономически и социален феномен в ежедневието на милиони хора. Той обхваща не само тяхното свободно движение, но е и важна форма за оползотворяване на свободното време и основно средство за културни, икономически и политически контакти между тях. Нарастващото значение на туристическата дейност за хората поражда редица предизвикателства пред съвременното общество. Най-важното от тях е постигането на устойчиво развитие на туризма на международно, национално, регионално и местно равнище. Целта е чрез него да се задоволяват интересите и потребностите на туристите, да се повишава благосъстоянието на местното население, като същевременно се съхраняват природните и антропогенните ресурси за бъдещите поколения.

Туризмът се утвърди като приоритетен отрасъл в икономиката на България. Общият принос на пътувания и туризъм за БВП на страната е 11 388,7 млн. лв. (6 591,7 млн. щ.д.), което е над 12% от БВП през 2017 г. (World travel & tourism council, 2018).

Община Шумен заема уникално място на исторически кръстопът. Много племена и народи преминават оттук и оставят своята материална и духовна култура като трайна следа. Учени от световна величина признават, че в Шумен и прилежащия му район са съсредоточени останки от богатата духовна и материална тракийска култура. Тук се намират и най-значимите паметници, свързани с образуването на Дунавска България, създаването на българската народност, култура и книжнина. Тук са първите столици Плиска и Преслав, култовият център Мадара, аулът на хан Омуртаг и Шуменската крепост.

Днес в икономическия профил на община Шумен туризмът е един от приоритетните отрасли. Тук е изградена 4,7% от настанителната база на Североизточния регион за планиране и 48,5% от тази в област Шумен, в която се реализират съответно 0,8 % от общия брой нощувки в региона и 68,6% в областта. Ежегодно приходите от нощувки са 2 000 560 лв., което формира 0,5 % от туристическите нощувки в региона и 70,9% в област Шумен. Въпреки че общината е позната и утвърдена туристическа дестинация, развитието трябва да продължи в синхрон със съвременните изисквания на туристите и предизвикателствата, пред които се изправя общината в икономическо отношение.

Целта на изследването е да се направи анализ и оценка на туристическия ресурсен потенциал на община Шумен. Посредством квантифициран SWOT-анализ се обобщават силните и слабите страни, възможностите и заплахите за развитие на туризма в изследваната територия.

Актуалността на засегнатата проблематика е свързана с необходимостта, че в разглежданата територия с център гр. Шумен има множество природни и антропогенни обекти, които са важни туристически ресурси и могат да бъдат сериозни туристически мотиви, предизвикващи интерес сред туристите.

Материали и методи

Реализирането на целта се осъществява чрез прилагане на система от подходи и методи. Основен подход се явява системно-структурният, прилагането на който способства за доказване на връзките между отделните природни и антропогенни туристически ресурси. Хорологичният подход се прилага за установяване на пространствените закономерности между изследваните обекти, процеси и явления, а хронологичният подход се използва за проследяване на промените в характера на ресурсния потенциал в категорията „време”. От системата на методите са приложени разнообразни общонаучни и частнонаучни методи включващи: наблюдение, сравнение, анализ, синтез, систематизация, класификация, оценка, критичен анализ на нормативни, планови и ведомствени документи.

Понятието „resources” е от френски произход и означава източници на средства, а понятието „potentialis” е от латински произход и означава възможен (Речник на чуждите думи в българския език, 1982). Следователно ресурсния потенциал включва тези източници на средства, които могат да се проявят при дадени условия или възможности. При анализа и оценката на ресурсния потенциал за развитие на туризма в община Шумен са включени човешките, природните и антропогенни ресурси. Те са обединени в три групи въз основа на сферата на проявление и доказват триединството природа – човек – общество. Териториалната обвързаност между туризма и заобикалящата го природна и социално-икономическа среда води до възникването на двупосочни връзки. Той получава необходимите му туристически ресурси в цялото им многообразие, хранителни продукти, оборудване, човешки ресурси. Влиянието му върху околната територия се заключава в създаване на работни места, повишаване на доходите, по-добро благоустрояване, транспортна инфраструктура и обслужване, промяна на някои селищни функции.

Аналитичната оценка на туристическите ресурси обезпечава оптималната териториална туристическа специализация, която, съобразена с местните ресурси и условия, е предпоставка за неговата ефективност и неговата всеобща ползност (Апостолов, Н., 2003). Населението и човешките ресурси са важен фактор за развитието на туризма. Те не само участват в туризма, но и в обслужване на туристите. Следователно човешките ресурси включват хората в качеството им на един от основните и необходими източници на средства за осъществяване на всякаква стопанска и трудова дейност. Така в по-широкия смисъл между понятието човешки ресурси и население на дадена територия се поставя знак за идентичност.

Резултати и дискусия

Географското положение е тясно свързано и влияе върху туристическите ресурси. То не е природен компонент, но до голяма степен обуславя особеностите на природогеографския комплекс. От природните туристически ресурси най-голямо е влиянието му върху климата, водите, растителния и животински свят. Географското положение е свързано и с антропогенните туристически ресурси по отношение на тяхната транспортна обезпеченост.

Община Шумен заема площ от 652,3 km² (0,6% от територията на страната), и включва общинския център – гр. Шумен и 26 съставни селища: Белокопитово, Благово, Васил Друмев, Велино, Ветрище, Вехтово, Градище, Дибич, Друмево, Ивански, Илия Блъсково, Кладенец, Коньовец, Костена река, Лозево, Мадара, Мараш, Новосел, Овчарово, Панайот Волово, Радко Димитриево, Салманово, Средня, Струино, Царев брод, Черенча.

Разглежданата територия, включваща община Шумен, е разположена в централната част на Североизточна България и е част от Североизточен район за планиране от ниво NUTS-2 (Обща класификация на териториалните единици в официалните статистики в страните-членки на ЕС), а в административно-териториално отношение попада в границите на Шуменска област.

На север община Шумен граничи с общините Хитрино и Н. Пазар (от административна гледна точка са част от Шуменска област), на изток с общините Каспичан (част от Шуменска област) и Провадия (попадаща в обхвата на Варненска област), на юг с общините Смядово и В. Преслав (част от Шуменска област) и на запад с община Търговище.

Територията на общината се откроява с благоприятно географско положение, което предопределя преминаването през нея на важни транспортни магистрали. Сухоземната отсечка между р. Дунав и Черно море осъществява бърза връзка (чрез пристанище Русе) между речната транспортната магистрала „Рейн – Майн – Дунав“, която се явява Европейски транспортен коридор №7 и Европейски транспортен коридор №8 (чрез пристанище Варна), който е връзката между черноморските държави, Адриатическо море, Русия и страните от Централна Азия. Безспорно тази магистрална връзка Русе – Шумен – Варна, преминавайки през територията на общината я интегрира в международните транспортни и туристически потоци и предоставя възможности за социално-икономическото ѝ развитие.

През нея преминава трасето на автомагистрала „Хемус“, свързваща София с Варна и важните ж.п. линии София – Горна Оряховица – Шумен – Каспичан – Варна и Бургас – Карнобат – Шумен – Варна. Общинският център – Шумен отстои на 90 km от морското пристанище Варна, на 126 km от Бургас и на 112 km средно от двете дунавски пристанища Русе и Силистра.

Така община Шумен се е формирала, като важна транзитна територия, която осъществява транспортни и икономически връзки в рамките на Североизточния район за планиране, Северния централен район за планиране и с Черноморието, като цяло. Спецификата на географското положение, в съчетание с равнинно-хълмистия релеф на Дунавската равнина, формира добра предпоставка за транспортно-комуникационното ѝ развитие и обуславя нейната важна роля в регионален и национален мащаб.

С оглед на нуждата от динамизиране на развитието на изследваната територия през следващите години е необходимо основните елементи на пътната мрежа да се усъвършенстват,

модернизират и обновят, особено по отношение свързаността на непосредствения хинтерланд на гр. Шумен с останалите населени места в общината.

Географското положение, разбирано като пространство, върху което са разположени стопански свързани територии, има определено значение за по-нататъшното икономическо развитие на община Шумен.

В процеса на общественото възпроизводство *населението* активно участва и взаимодейства с останалите елементи на производителните сили и природната среда. В непрекъснатото задълбочаване на общественото разделение на труда, населението и човешките ресурси са основния фактор, способстващ за създаване и изграждане на рационални териториални системи.

Оценката на динамиката на населението в община Шумен е многоаспектна и произтича от икономическата и демографска ситуация в страната. Промяната на броя на населението през определен период зависи от съвкупното влияние на естествения и механичен прираст. То определя темповете на нарастване и измененията в структурите на населението. Социално-икономическото развитие и наличие на стабилна политическа система са главни фактори, влияещи върху динамиката на населението.

Демографската ситуация в община Шумен е резултат от действието на фактори и влияния, които от една страна са характерни за страната, а от друга са специфични за разглежданата територия и обусловени от нейното културно-историческо, социално-икономическо и демографско развитие. При разглеждане и оценка на демографските фактори съществено влияние оказват тенденциите в общата динамика на броя на населението, гъстотата, естественото и механично му движение, половата, възрастовата, етническата и образователна структури, икономическата активност. Те влияят на формирането на човешките ресурси, както в количествено, така и в качествено отношение. От тях на анализ и оценка са подложени тенденциите в динамиката и процесът на изменение на броя на населението.

Главната особеност в развитието на населението в община Шумен след 1992 г. е намаляването на неговия брой и влошаване на параметрите на демографската ситуация, свързани със застаряването на населението и промените в репродуктивното му поведение.

За периода 1992 – 2011 г. се наблюдава намаляване на населението, като от 1992 до 2001 г. то намалява с 5 714 д. (5,2%). Още по-рязко намалява броя на населението от 2001 до 2011 г. – с 10 807 д. (10,3%). Тенденцията на намаляване на броя на населението се наблюдава, както при гр. Шумен, така и при селата и се очаква общият брой на населението в община Шумен да продължи да намалява. Депопулацията ще се задълбочи под влияние на външната миграция и е задължително да се провежда целенасочена демографска политика, която да осигури достигане на стационарен тип възпроизводство на населението. Това може да се постигне при условие, че се повиши средната продължителност на живота и нарастне общата раждаемост. За целта е необходимо прилагането на интегративен план за възстановяване и развитие на населените места и провеждане на активна демографска и социална политика.

В община Шумен структурата на изменение на броя на населението протича с различна динамика и интензитет (табл. 1).

Таблица 1. Структура на изменение на броя на населението в община Шумен според преброяванията

Община	Период	брой			относителен дял (в %)		тип на нарастване/намаляване
		нарастване	естествен прир.	мех. нарастване	естествен прир.	мех. нарастване	
Шумен	1992-2001 г.	-5 714	-3 458	-2 256	60,5	39,5	VI
	2001-2011 г.	-10 807	-4 046	-6 761	37,4	62,6	V

Източник: НСИ, авторски изчисления

За характеризиране структурата на нарастването/намаляването на населението в регионален аспект е приложена методика състояща се в диференциране на ръста в броя на населението на неговите две съставни части – естествен прираст и миграционно салдо, като стойностите на компонентите се изчисляват в промили към средно население за наблюдавания период. Схемата на прилагане на метода демонстрира 8 типа, отразяващи различните съчетания между естествения и механичния прираст в тяхната двупосочна изява. По този начин типовете на нарастване на населението са I, II, III и VIII, а типовете на намаление на населението се формират от IV, V, VI и VII.

През периода 1992 – 2001 г. се наблюдава VI тип – отрицателен естествен прираст, който превишава отрицателния механичен. В териториален план преобладават населените места, при които населението намалява, като най-широко са разпространени VII тип (преобладаващ отрицателен естествен над положителен механичен прираст), и VI тип. При гр. Шумен се наблюдава V тип (преобладаващ отрицателен механичен над отрицателен естествен прираст).

През периода 2001 – 2011 г. в цялата община не се наблюдават I, II, III и VIII тип нарастване на населението, което доказва че във всички населени места населението намалява.

Това е в резултат на раждаемостта, която през последните десетилетия варира в много ниски стойности, които предопределят стеснен тип възпроизводство. Ниската раждаемост и високата смъртност, наред с увеличената емиграция, са едни от основните причини за намаляването на населението в цялата община и преминаването ѝ от VI тип (1992 – 2001 г.) в V тип, който се формира от преобладаващ отрицателен механичен (62,6%) над отрицателен естествен прираст (37,4%).

В петия тип попада общинския център. Той е характерен и за селища, където преобладава турската етническа група, като Градище и Друмево. Тази концентрация е резултат от значителната емиграция на турското население. Преобладаването на отрицателния механичен над отрицателния естествен прираст се дължи на отслабения демографски потенциал в резултат на икономическото реструктуриране, на ограничения социално-икономически потенциал, в резултат на което тези населени места дават и голям брой емигранти.

Съотношението между естествен прираст и механично нарастване при формиране изменението на броя на населението при VI тип е най-силно изразено в Белокопитово (95,3:4,7), Средня (93:7), Благово (87,5:12,5) и Ил. Блъсково (80,6:19,4). При седмият тип механичното нарастване не може да компенсира отрицателния естествен прираст. Селата В. Друмево, Велико, Дибич, Ивански, Овчарово, П. Волово, Струино запазват VII тип на намаление на населението.

Четвъртият тип е представен от едно населено място – с. Коньовец, при който отрицателният механичен прираст преобладава над положителния естествен прираст. За него, е характерен по-висок относителен дял на ромско и турско население, и въпреки изселванията се поддържа положителен естествен прираст.

Териториалните проблеми при формирането на населението в община Шумен са следните:

- В структурно отношение населението се развива неблагоприятно, всички населени места намаляват населението си.
- На изследваната територия няма населени места, които след 2001 г. да формират броя на населението си от типове на нарастване.
- Депопулацията обхваща цялата община за сметка на високите стойности на отрицателния естествен и механичен прираст.
- Необходимо е провеждане на целенасочена демографска политика, на регионално ниво, насочена към реструктуриране на миграциите, което да доведе до промяна в съотношенията между типовете на формиране изменението на броя на населението.

Природните туристически ресурси представляват обекти и явления от природната среда, които са атрактивни за туристите и включват релеф, климат, води, растителност, животински свят и защитени територии.

Релефът е важен компонент на природната среда, който до голяма степен предопределя особеностите на ландшафта, неговата привлекателност и атрактивност, както и достъпността му. Територията на община Шумен се включва в рамките на източната част на Дунавската равнина, която се отличава със своя разнообразен платовидно-хълмист релеф и с по-голямата си надморска височина. Южно от Плисковското поле, между долината на р. Мадара (Мътнишка река) и р. Камчия се намира Мадарското поле. На юг от Самуиловските височини, между долното течение на р. Врана, Шуменското поле и горното течение на р. Мадарска се разполага Шуменското плато. Средната му надморска височина е 400 m, като най-високата точка – вр. Търнов дял (502 m) се явява най-високата в Дунавската равнина.

Шуменското плато се включва в Шуменския карстов район. Най-типичните карстови форми са въртопите – фуниевидни, кладенчовидни или блюдовидни понижения в релефа с дълбочина от 0,5 до 35 m и диаметър от 1,5-2 m до 50 m. До момента са локализирани и описани над 200 въртопа. Най-големите повърхностни карстови форми в ПП „Шуменското плато“ са увалите, които имат площ около и над 1 km². Съществуващите в ПП „Шуменско плато“ т. нар. подземни карстови форми представляват подземни скални кухни и каверни с различни размери, които се развиват при много благоприятни условия. Твърде малка част от карстовите кухни обаче са достъпни за непосредствено проучване, поради това броят на известните до този момент пещери в платото е 34.

Между Шуменското и Провадийското плато се разполага Шуменското поле, широко отворено на североизток и юг. Посредством долината на р. Провадийска, то се свързва с Девненската низина, а посредством р. Голяма Камчия – с Камчийската долина.

Климатът на общината се отличава с ясно изразен умереноконтинентален характер. Основните фактори, обуславящи този тип климат са разположението на общината в югоизточната част на Дунавската равнина и възможността за безпрепятствено нахлуване на северозападни, северни и североизточни въздушни маси. Средната продължителност на слънчевото греене е 2204 h/годишно и е по-голяма от тази за страната, благодарение на по-малката средна облачност. Температурният режим на общината е типичен за умереноконтиненталния тип климат – с горещо лято и студена зима. Средномесечната температура на най-студения месец (януари) е -1,1°C. Средномесечната температура на най-топлия месец (юли) е +22°C, като по този начин се оформя значителна годишна температурна амплитуда от 23-24°. Средногодишната температура е 16,9°C. Средногодишното количество на валежите е 606 mm (за България 650 mm). Разпределението по месеци и сезони съответства на типичния за континенталния климат режим с максимум през късна пролет и ранно лято и минимум през късно лято и есен. Преобладаващите ветрове са североизточните, западните и северозападните. Това води до снегонавявания, които понякога предизвикват блокиране на транспортните връзки.

Особеностите на климата, в съчетание с геоложката основа, определят смесеното дъждовно-снежно и карстово подхранване на *реките* в общината, както и относителната бедност на повърхностно течащи води. Източници на почвената влага са главно падащите валежи. Най-голямото водно течение с постоянен воден отток е р. Голяма Камчия. Други по-важни реки, които протичат през общината са Поройна, Дивдядовска, Пакуша, Мадарска. На територията на общината са изградени множество водоеми, като преобладават малките водохранилища. Минерална вода с много добри качества е открита при с. Маращ, разположено на 10 km от Шумен.

Основни горски видове, срещащи се на територията на община Шумен са няколко вида дъб, габър, бряст, ясен, клен, липа, топола, акация, люляк, дива черница и дива круша. По северните склонове на Шуменското плато, както и по други склонове със северна експозиция, са запазени отделни съобщества от мизийски бук. От храстовидните съобщества са

разпространени смрадлика, чашкодрян, диво грозде, драка, глог, леска и бъз. В резервата „Букака” се опазва горски масив от мизийски бук на възраст повече от 100 години – най-големият оцелял горски масив от този вид в Дунавската равнина.

Животинския свят показва разнообразие предимно по отношение на бозайниците и по-малко по отношение на птиците, земноводните и влечугите. Най-разпространени са дивите свине, но се срещат и типични степни бозайници като степен пор, европейски лалугер, хомяк, заек, таралеж. Птичето разнообразие се представя от посевна врана, сива яребица, пъдпъдък, а край водните обекти се среща малката и обикновена дропла.

Защитените територии са предназначени за опазване на биологичното разнообразие в екосистемите и на естествените процеси, протичащи в тях, както и на характерни или забележителни обекти на неживата природа и пейзажи. Под режим на защита на територията на общината има три категории защитени територии – резерват, природен парк и защитени местности (Табл. 2).

Таблица 2. Балова оценка на туристическия потенциал на защитените територии в община Шумен (по Левков и Шопова, 2016)

Защитени територии	Показатели / балова оценка				
	Местоположение и транспортна достъпност	Природозащитен статус	Туристическа атрактивност и популярност	Настанителна база в непосредствена близост до ЗТ	Общо
ПП „Шуменско плато“	5	5	8	3	21
Резерват „Букака“	5	2	6	3	16
ЗМ „Могилата“	2	3	6	3	14
ЗМ „Мадарски скални венци“	2	3	7	3	15
ЗМ „Дъбовете“	2	3	2	3	10
ЗМ „Марашка кория“	2	3	3	3	11

Антропогенните туристически ресурси разположени на територията на община Шумен могат да се класифицират в следните групи: историко-археологически, архитектурни, религиозни, културно-познавателни, нематериално културно наследство, други антропогенни ресурси обект на туризъм.

Историко-археологическите обекти: Национален историко-археологически резерват „Мадара”, Историко-археологически резерват „Шуменска крепост”, Комплекс „Създатели на българската държава”, Тракийски гробничен комплекс при с. Ивански.

Архитектурни паметници: Безистена, Народно читалище „Д. Войников”, Часовникова кула, Часовникова кула, Андрейково училище, Възрожденско училище в кв. Дивдядово, „Куршун чешма”.

Религиозни обекти: Джамия „Шериф Халил паша”, църква „Св. Възнесение Господне и вмчк. Георги”, църква „Св. три Светители”, църква „Св. пророк Илия” в кв. Дивдядово, Арменска апостолическа църква „Св. Богородица”, Католически манастир „Св. Бенедикт” в с. Царев брод, Манастир „Св. св. Петър и Павел” в местността „Манастирите” между селата Ивански и Златар.

Културно-познавателни обекти: Музеят на Шуменския гарнизон; Среброва къща, Къщата на Хаджи Верби, Къща „Баба Райна”, „Къща Бучевинови”, Художествена галерия „Е. Карамихайлова”, Регионален исторически музей включващ следните обекти от неговата структура като *Националните историко-археологически резервати „Плиска” и „Мадара”, историко-археологическия резерват „Шуменска крепост”, мемориалните къщите музей „Добри Войников”, „Лайош Кошут”, „Панайот Волов”, музеен комплекс „Панчо*

Владигеров”, временна експозиция „Градски бит – края на XIX – 30-те години на XX век” в комплекс „Авишарян”, а също така Късно антична крепост при с. Войвода и Тракийски гробничен комплекс при с. Ивански.

Нематериално културно наследство: Шуменските занаяти, фолклор, традиционен поминък и кухня, творчески съюзи, Драматично-куклен театър „В. Друмев”, Общинска концертна зала „В. Вичева”, Държавен симфоничен оркестър – Шумен.

Други антропогенни ресурси: Държавно коневъдно стопанство „Кабюк” в границите на защитена местност „Могилата” и Сградата на Астрономическата обсерватория в ПП „Шуменско плато”.

Високата културно-историческа и познавателна стойност на уникалните паметници от античната и средновековната българска епоха, както и богатото нематериално културно наследство превръщат архитектурно-археологическите резервати на община Шумен в поле за изследвания, база за туристически продукти, „културен гръбнак” на настоящите поколения и „мост” за прехвърляне на ценности към бъдещите поколения. Богат материал за изследване и възможности за туристическо предлагане предоставят новите археологически находки в региона.

В допълнение към овеществената тракийска, римска, византийска и българска култура, много от събитията в богатия културен календар на Шумен също могат да се третират като туристически ресурс и да се включат в анимирането на туристически продукти. Градът е своеобразен феномен с културните си напластявания през вековете и с културното си “водачество” – първото класно девическо училище, първият български оркестър от класически инструменти, първото театрално представление, първото сформирано читалище. Атрактивността и познавателната стойност на комплекса от антропогенни туристически ресурси на Шумен са достатъчно силни за разработване на цялостни местни и регионални продукти в широк диапазон на алтернативния туризъм.

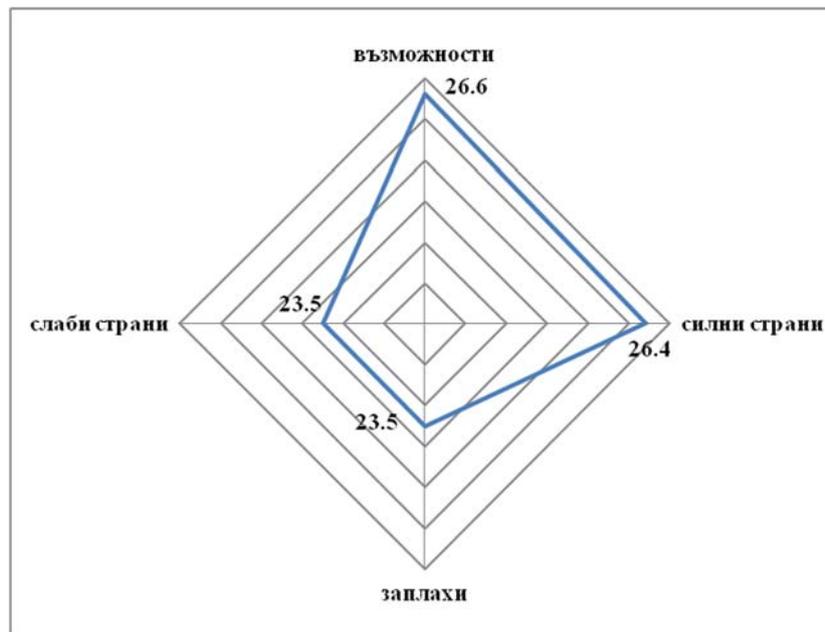
На базата на анализа на информацията за човешките, природните и антропогенни ресурси е извършен квантифициран SWOT-анализ на туризма в община Шумен. Да се анализира състоянието означава не само то да се опише, а да се направят адекватни изводи, които да насочват към формулирането на стратегия (Маринов, В., 2004).

SWOT-анализът е международно признат и полезен метод за стратегическа диагноза. Базира се върху принципа на разделянето на обекта на стратегически анализ (община Шумен) от средата, в която той функционира. Обектът се разглежда откъм неговите основни характеристики „силни (strengths) и слаби (weakness) страни”, а елементите на средата, в която той функционира, се разделят на „възможности (opportunities) и заплахи (threats)”.

При извършения SWOT-анализ от разкритите множество силни и слаби страни, възможности и заплахи са подбрани най-важните от тях, тези, които ще окажат най-силно влияние върху развитието на туризма в общината.

Настоящият SWOT-анализ решава две основни задачи: първо, той предлага синтезирано представяне на една комплексна картина за състоянието на туризма и условията за неговото устойчиво развитие в община Шумен, и второ, той подпомага разработването на приоритетни сфери за бъдещо такова развитие и насочва към приоритетни проблеми за решаване в бъдеще.

Анализът на получените резултати показва, че силните страни събират 155 т. (26,4%), слабите страни – 138 т. (23,5%), възможностите – 157 т. (26,6%) и заплахите – 138 т. (23,5%). Оценките нанесени на координатна система и свързани с линия представят резултатите от SWOT-анализа в графична форма (Фиг. 1).

Фиг. 1. Квантифициран SWOT-анализ на община Шумен

Извършено е позициониране на общината, според квадранта, в който тя заема най-голяма площ. Тя попада в I квадрант и се основава на силните страни и възможностите т.е. има най-благоприятната стратегическа позиция. Тази стратегия се нарича агресивна, при която всеки обект се стреми да заеме максимална площ между силните страни и възможностите. Стратегията на развитие трябва да се построи така, че заеманата от нея площ само да се увеличава.

Връзката между възможностите и силните страни дава представа и за лостовете на развитие. Това е изключително важна зависимост при конструирането на бъдещи стратегии за развитието на туризма. На тази база се преценява кои възможности могат да се използват, така, че в хоризонта на стратегията да се развият нови силни страни. Агресивната стратегия се изразява в разширяване и усъвършенстване на текущите дейности и проекти, на целевите групи, както и в навлизане в нови области на действие.

Заклучение

На базата на SWOT-анализа и във връзка с бъдещото устойчиво развитие на община Шумен като туристическа дестинация могат да се направят следните основни изводи:

- Община Шумен притежава изключително многообразие от туристически ресурси, но има слабо организирано туристическо предлагане, концентрирано предимно в гр. Шумен и околностите му;
- Заема особено място в българската национална история и притежава богато културно и историческо наследство с уникални културни факти от национално значение;
- Притежава добър потенциал за създаване на продукти на алтернативен туризъм, базиран на природния парк, защитените местности и антропогенни туристически ресурси с висока познавателна стойност и атрактивност;
- Активизиране на професионалните контакти между академичните институции в областта на туризма и регионалното развитие и туристическия бранш в извършване на туристическа типологизация на селищата и създаване на туристически клъстери;
- Прилагане на децентрализиран подход при управлението на туристическото развитие и повишаване възможностите и пълномощията на общината при използването на финансовите ресурси във връзка с него;

- Прилагане на ефективни модели за развитие на устойчив туризъм чрез съхраняване и експониране на природната и социокултурна среда;
- Проучване на добри практики и използването им при реализацията на основните принципи за устойчиво развитие на туризма;
- Обединяване развитието на човешките ресурси, образованието и бизнеса за стимулиране ефектите от туризма за приемащата общност;
- Научнообосновано стратегическо планиране, ориентирано към териториално балансиран, социално отговорен и съхраняващ околната среда туризъм;
- Активиране на усилията по консервиране и опазване на природните и антропогенни ресурси, обект на масови посещения;
- Възпитание на населението и туристите в дух на туристическа култура и отговорно отношение към туризма.

Литература

1. Апостолов, Н. (2003). Туристически ресурси. УИ Икономически университет – Варна.
2. Левков, Кр., И. Шопова. (2016). Туристически потенциал на защитените територии в Шуменска област. Аграрен университет – Пловдив, Научни трудове, т. LX, кн. 1, с. 161-168.
3. Маринов, В. (2005). Партньори за развитие. Университетска печатница на УНСС.
4. Речник на чуждите думи в българския език. (1982). Издателство на БАН, С.
5. World travel & tourism council <https://www.wttc.org/-/media/files/reports/economic-impact-research/countries-2018/bulgaria2018.pdf> (30.06.2018)

Забележка: Публикацията се реализира по проект № РД-08-160/09.02.2018 г. „Популяризиране на знанията по география, регионална политика и туризъм” в ШУ